

“Si no tens un objectiu, val més no viure. El meu és contribuir a un món millor”. El cirurgià Moisès Broggi ens responia així quan li preguntàvem que com era que, amb 103 anys, estava tan enfeinat al seu despatx i tan engrescat amb el país. Havia estat candidat al Senat per la coalició ERC-Reagrupament el 2011 i participava a totes les manifestacions de la societat civil catalana a favor dels drets nacionals del seu estimat país. 103 anys plens de dignitat, treball i bondat. Sense que els seus grans èxits acadèmics i professionals haguessin entelat el més mínim aquesta qualitat humana que tant costa de trobar en estat pur. Però Moisès Broggi va marxar, el darrer dia de l'any de 2012, amb aquesta bondat intacta, cinc mesos abans de complir els 105 anys. Amb serenor, a casa seva, envoltat de la seva família i els seus llibres. En Moisès tenia la porta oberta de casa a tothom qui volgués conversar amb ell. Tot i tenir l'agenda atapeïda, trobava una estona per a convidar-nos a seure al seu despatx, custodiat per milers de volums endreçats minuciosament. L'antiguitat dels llibres i les fotografies que decoraven l'estança explicaven que Moisès Broggi ha viscut dues guerres mundials, una guerra civil, dictadures, democràcies i crisis de tota mena. És el testimoni d'un segle, un home que ha sobreviscut al temps i que, per tant, ha copsat els canvis que ha sofert la humanitat i les societats en el curs del segle XXI. Se'n va un home bo, un exemple d'humanitat, honestat i esperança per a les noves generacions. I els qui ens quedem tenim l'obligació de prendre el seu relleu.

G.A

Doctor Broggi, en el curs de la vostra vida heu viscut moments de crisi molt més durs que l'actual, en què no s'exerceix violència física, però que condueix igualment a una situació terrible per a les societats i els individus. Com analitzeu aquesta crisi del segle XXI, repassant les que es van viure al segle XX?

—És un escenari terrible. Travessem un moment molt crític, amb factors

El cirurgià Moisès Broggi va morir el passat 31 de desembre als 104 anys. Deixa una gran herència científica, però sobretot una actitud de dignitat personal i nacional impagable. El país té ara el repte de no deixar perdre el patrimoni que Broggi ha cultivat amb bondat i honradesa. Reproduïm un extracte de l'entrevista que va publicar EL TEMPS tot just ara fa un any.

Un home bo

difícils de corregir. Penso que el més semblant a aquesta crisi que he viscut és la gran depressió del 1929. Ara, com aleshores, els individus i els col·lectius en resulten greument afectats.

—En quines actituds percebeu aquesta afectació?

—Tothom va massa a la seva. Ara, en temps de crisi, s'accentua la batalla eterna entre el bé i el mal, entre l'egoisme i la generositat de les persones i la societat.

—Us sembla que aquesta pressió sobre les persones les farà més altruistes, o per contra, pot accentuar encara més l'individualisme?

—Cadascú prendrà un dels dos camins, les reaccions no seran pas unitàries. Hi ha d'haver un canvi radical

JORDI BLAY

en el comportament de les persones i en la seva manera de pensar. Serà una tria entre dues ciutats de sant Agustí: la *civitas Dei* i la *civitas diaboli*.

—Quina penseu que serà l'opció majoritària?

—Ara com ara dominen els diables, és a dir, l'ego.

—Dieu que és comparable a la crisi del 1929. Com es van transformar les persones, aleshores?

—Uns es van fer més egoistes i uns altres van apostar per la socialització. Però el fet més rellevant és que moltes societats van començar a donar suport, en bloc, a règims despòtics. És per això que van triomfar règims feixistes com l'alemany, l'italià o l'espanyol, o règims comunistes, perquè les seves

societats foren durament colpejades per la crisi. [...]

—Respecte a Catalunya, el context en què vivim ara és molt diferent del dels anys trenta. Per començar, el concepte de catalanitat no és el mateix, i tampoc l'ús que es fa de la llengua. S'ha accentuat el distanciament amb Espanya, també?

—Catalunya i Espanya són dues entitats massa diferents, és molt difícil que s'entenguin. Catalunya és un país amb una història potent, una llengua, una economia de negocis i una cultura mediterrània, i Espanya és un país de pastors, de pobres i de guerrers. Es van passar prop d'un mil·lenni lluitant amb els àrabs! Això crea unes diferències enormes, i l'encaix és gairebé impossible.

—L'estat espanyol és l'únic de la UE que no respecta el dret d'autodeterminació. Però la UE tampoc no s'hi ha implicat de manera directa, a resoldre aquesta subjugació que denuncieu. Què ho fa, que Espa-

nya continuï blindada internacionalment?

—Espanya necessita Catalunya econòmicament. I aquest és el gran problema. Si Espanya no xucla de Catalunya, s'enfonsa, i com a estat europeu que aporta un bon pastís del PIB comunitari, deu fer por, la idea que això passi.

—Així, Espanya té immunitat internacional.

—Sí, però no és només això. A Catalunya no hi ha hagut prou empenya per a resoldre el conflicte polític.

—El problema és dels catalans?

—En bona mesura. No hem sabut internacionalitzar la nostra causa, no hem estat prou actius en aquest sentit, i això que hem tingut homes com Pau Casals o Josep Trueta, que van fer molta propaganda! No fa pas gaire, uns parlamentaris britànics van presentar una moció al seu parlament assenyalant el problema català. Això és important, però no suficient.

—De Pau Casals a Pau Gasol... L'esportista més internacional fa

bandera d'espanyolisme i oculta la seva catalanitat. Així no anem bé.

—Estem mancats de figures que ens representin, en tots els àmbits, no només en l'esport. Ens falta empenya, i sobretot, unitat. Hi ha massa personalismes, a la política i a la societat. Malgrat que fa molts segles que som sotmesos, no aconseguim caminar tots junts cap al mateix objectiu.

—El catalanisme, durant molts anys va pensar que Europa ho resol-dria tot. Més Europa i menys Espanya, i el conflicte es resol-dria sol. I s'ha vist que no.

—Hem de difondre al món l'espoliació fiscal i els atacs constants a la nostra llengua i a la nostra cultura per part d'Espanya. Això és urgent. I ho hem de fer tots, perquè ens afecta a tots. Vinguem d'on vinguem, si vivim a Catalunya, som uns perjudicats.

—Inevitablement, anem cap a l'enfrontament directe Catalunya-Espanya?

—En conflicte, hi estem des de fa segles! Espanya s'enduu la nostra riquesa, de manera que, si això continua, ens portarà a la ruïna i al col·lapse. I en aquest escenari, el conflicte serà inevitable. [...]

—Fins que no surti de la crisi, Catalunya no pot anar al conflicte institucional amb Espanya?

—Seria molt difícil d'intentar-ho ara, perquè els espanyols sempre diran que no és el moment. Això sí, hem d'aprofitar les Corts espanyoles d'altaveu, per a explicar la nostra situació i posar en evidència el maltractament d'Espanya. Ara, és clar, sense internacionalitzar aquesta causa, no ens en sortirem pas. Vivim en un món globalitzat amb mitjans de comunicació que arriben arreu. Ens és més fàcil ara que mai.

—És a dir, que vós aniríeu a la ruptura amb Espanya, però per la via internacional.

—Això mateix. Al meu entendre és l'únic camí, perquè sense ajuda exterior un enfrontament democràtic Catalunya-Espanya no em sembla viable, ara per ara. Fins ara, Espanya ha utilitzat la força —policiàcia o militar— com a últim recurs per a aixafar les demandes democràtiques de les nacionalitats que té sota el seu jou. Això mateix va passar el 6 d'octubre del 1934, però en una situació límit

JORDI PUY

d'enfrontament no es pot descartar que Espanya tornés a utilitzar la força. Ara, això significaria un trencament amb Europa. Sèrbia n'ha estat l'últim episodi violent. Ara tothom és contrari a l'ús de la violència per a assolir fites polítiques. Hi insisteixo, això va a favor nostre.

—El 6 d'octubre del 1934, la Generalitat es va quedar sola davant el conflicte institucional amb Madrid, i el president de la Generalitat va acabar a la presó. La diferència, doncs, és que Catalunya hauria de tenir suport internacional com a condició indispensable per a iniciar un procés de ruptura?

—Sí, i es pot aconseguir, sobretot, per la via de la propaganda.

—Cal també unitat, a casa nostra?

—I tant. Els partits es mouen bàsicament pels interessos personals dels seus dirigents, no pas de la societat civil. I la societat està cansada de votar perquè després no s'avanci. Jo sé que molta gent de CiU és separatista, encara que CiU no en faci bandera. En tot

cas, caldrà veure què farà el president Artur Mas al Parlament de Catalunya amb la qüestió nacional.

—La societat passa davant de la classe política?

—Sens dubte, hi falla la connexió. La societat demana que anem més enllà, i els partits polítics no volen accelerar. Fallen els partits perquè no tenen persones prou decidides i adequades per a encapçalar un projecte potent i valent.

—És un problema de la fusta dels nostres polítics, més que no pas dels partits com a estructures, doncs.

—Molts polítics no s'hi dediquen pas per vocació, sinó per egoisme. Qui forma part d'un partit polític ha de mirar més per l'organització i els objectius del seu partit que no pas pels propis interessos. Aquest canvi s'ha de fer. Si no, per molt que la societat civil empenyi, no ens n'acabarem de sortir. L'ego hi té massa pes.

—L'ego i la professionalització, perquè una persona que no té alternatives, no pot ser valenta.

—Hi estic totalment d'acord. La ma-

joria miren per la seva butxaca abans que res...

—Quines sensacions us transmet el president Artur Mas?

—Em sembla un home de bona fe, però li tocarà gestionar una situació molt complicada.

—Tenim la percepció que Artur Mas passarà a la història de segur, perquè es troba en un context històric en què faci què faci tindrà transcendència. La incògnita és si ho farà per l'èxit total del país o pel fracàs. Compartiu aquesta anàlisi?

—Certament, el president Pujol no va ser prou coratjós, però, així i tot, va aconseguir grans progressos per al nostre país. En Pujol va ser una opció intermèdia entre l'èxit total i el fracàs, però penso que, efectivament, Mas haurà de decidir o caixa o faixa, no el deixaran ser un altre Pujol. En temps de Pujol encara hi havia la por de la violència, de no tibar massa la corda. Perquè encara que Franco s'hagués mort, els qui el sostenien continuaven, i encara avui continuen!

Com més temps passa, més es pre-

cipita un desenllaç per a Catalunya, i és possible que Artur Mas hagi de triar el camí definitiu durant aquests anys vinents. Serà caixa o faixa.

—**Hi ha una altra qüestió de país vital al marge de l'economia, la llengua. Darrerament s'han produït diversos atacs per la via de lleis, recursos a tribunals, campanyes mediàtiques, algunes de les quals impulsades des de Catalunya. Malgrat tot, penseu que el futur del català és assegurat, no tan sols en l'àmbit acadèmic i cultural, sinó social?**

—Tampoc no em fa gens de por, aquesta situació, perquè a Catalunya hi ha una cultura molt superior a l'espanyola. És a l'inrevés d'allò que passa a la Catalunya del Nord, on el francès té una força cultural immensa. Espanya, culturalment, és inferior, no representa cap amenaça.

—**Així doncs, la immigració no és cap problema, per a la nostra llengua i cultura?**

—No, però s'ha de treballar amb compte. En alguns territoris, la població immigrada suplirà la d'aquí, però hi ha molts nuclis que conserven intacta la catalanitat i la cultura. No m'amoïna gens, de debò.

—**Totes aquestes forces que hem anat descrivint, acabaran actuant en un sentit positiu sobre les societats? És a dir, serem tots més lliures i les societats funcionaran millor?**

—Jo crec que sí. Al final, la crisi servirà de catarsi en tots els sentits.

—**Manoel de Oliveira, un cineasta portuguès de prestigi, enllesteix el rodatge d'un nou film, *Gego i l'ombra*, que s'estrenarà l'any que ve. El senyor Oliveira té, com vós, 103 anys. Com és que esteu tan enfeïnats, aquesta generació? De fet, ho esteu més que qualsevol altra!**

—Si no tens un objectiu, més val no viure!

—**I quin és el vostre objectiu, doctor Broggi?**

—Assabentar-me del dia a dia, somniar un món millor, contribuir a un món millor.

—**Sou també un referent humà, i per a molts, de lluita de país, en un moment en què el país i la societat en general té dificultats per a orientar-se. Teniu 103 anys, us heu presentat de senador a les eleccions espanyo-**

“Els partits es mouen bàsicament per interessos personals. Però la societat està cansada de votar i que no s'avanci”

les i participeu activament en totes les manifestacions independentistes. Doneu una lliçó en molts sentits.

—Bé, potser sí. Però quan veig que encara hi ha molts polítics corruptes que continuen guanyant eleccions, perquè els ciutadans els voten en massa, m'esfereixo i sento una profunda vergonya. I l'explicació és, senzillament, falta de

cultura. Hem de treballar en aquest sentit, fer créixer la cultura de la gent, i també la seva consciència democràtica.

—**Com veieu el futur?**

—Jo no en tinc, de futur!

*Salvador Cot
Gemma Aguilera
(27 de desembre de 2011)*